

Norādījumi

Iepazīsties ar uzdevumiem darba lapā un atbildes ieraksti atbilžu lapā. Ja nepieciešams, darba lapā veic piezīmes. Vērtēs tikai atbilžu lapā veiktos ierakstus.

1. uzdevums (14 punkti)**1.1.–1.8. uzdevumā atzīmē pareizo atbildi!**

1.1. (1 punkts) Ekonomikas izaugsmi vislabāk var izmērīt ar:

- A patēriņa cenu indeksu.
- B nodarbinātības līmeni.
- C reālo IKP uz vienu iedzīvotāju.
- D nabadzības līmeņa izmaiņām.

1.2. (1 punkts) SIA „Rītausma” darbinieks saņem minimālo darba algu. Par cik procentiem mainījās ar šī darbinieka darba samaksu saistītie uzņēmuma izdevumi 2023. gada februārī salīdzinājumā ar 2022. gada novembri, kad minimālā darba alga bija 500 eiro?

Darba devēja valsts sociālās obligātās apdrošināšanas iemaksas ir 23,59 % no bruto darba algas.

- A 19,35 %.
- B 24 %.
- C 28,31 %.
- D 8,06 %.

1.3. (1 punkts) A/S „Ziedonis” garantē katru gadu izmaksāt dividendēs 1,25 eiro par katru akciju. Bankas depozīta gada procenta likme (GPL) ir 2,5 %, kredīta GPL ir 11 %. Aprēķini, par kādu cenu būtu izdevīgi pirkt A/S „Ziedonis” akciju (komisijas maksu aprēķinos neizmanto)!

- A 50 eiro.
- B 31,25 eiro.
- C 13,75 eiro.
- D 5 eiro.

1.4. (1 punkts) Nosaki, kurš no piedāvātajiem darbinieku darba vietas izvēles noteicošajiem faktoriem ir monetārs!

- A Automašīnas un telefona izmantošanas kompensācija.
- B Nelaiemes gadījumu apdrošināšana.
- C Sadarbības partneru īpašie piedāvājumi.
- D Organizācijas prestižs.

1.5. (1 punkts) Satversmē paredzētajā kārtībā likumdošanas tiesības var realizēt ne tikai vēlētais likumdevējs, bet arī...

- A Satversmes tiesa. B tauta. C Valsts prezidents. D Tiesībsargs.

1.6. (1 punkts) Personu komunikācija ar publiskas varas pārstāvi, lai savās interesēs ietekmētu lēmuma ierosināšanu, izstrādi, pieņemšanu vai piemērošanu noteiktas ieceres īstenošanai.

- A Korupcija.
- B Interesu pārstāvība (lobēšana).
- C Valsts nozagšana.
- D Tirgošanās ar ietekmi.

1. uzdevuma turpinājums.

1.7. (4 punkti) Izlasi varas realizēšanas aprakstu! Izvēlies, kuram politiskajam režīmam tas atbilst, un atzīmē to!

1.7.1.

Valdošās partijas ideoloģija ir vienīgā, kuru drīkst publiski paust sabiedrībā gan medijos, gan mākslā, gan ikdienā. Institūcijas seko, lai indivīdi pilda varas struktūru grību, ekonomiskā dzīve tiek stingri plānota.

A Demokrātija.**B** Autoritārisms.**C** Totalitārisms.**1.7.2.**

Līderim vai grupai ir noteikta vara, kura tiek pastiprināta ar centralizētu pārvaldi. Darbojas tirgus ekonomikas principi, varas struktūras pakāpeniski samazina viedokļu dažādību.

A Demokrātija.**B** Autoritārisms.**C** Totalitārisms.**1.7.3.**

Sabiedrības vairākuma viedoklis atspoguļojas vēlēšanu rezultātos, preču un pakalpojumu pieejamību nosaka tirgus principi, mediji atspoguļo viedokļu dažādību un varas struktūras pakļaujas likumam.

A Demokrātija.**B** Autoritārisms.**C** Totalitārisms.**1.7.4.**

Pilsoņu piedalīšanās vēlēšanās ir obligāta, jāapliecina sava lojalitāte varai, sabiedrības uzskatus un rīcību kontrolē slepenie dienesti. Politiskā vara ar birokrātijas un plānošanas palīdzību regulē visu sabiedrības sociālo dzīvi un ekonomiku.

A Demokrātija.**B** Autoritārisms.**C** Totalitārisms.

1.8. (4 punkti) Izvēlies katram tiesību avotam/aprakstam vienu atbildi, vai tas ir kontinentālās Eiropas tiesību loka tiesību pamatavots, tiesību papildavots vai tiesību palīgavots!

1.8.1. Latvijas Republikas Komerclikums.**A** Tiesību pamatavots.**B** Tiesību papildavots.**C** Tiesību palīgavots.

1.8.2. Tiesību zinātnes uzdevums ir arī identificēt tiesību un tiesībpiemērošanas prakses trūkumus, tiesību baltos plankumus, neadekvātus risinājumus, t. i., kritiski vērtēt tiesības un sniegt savus uzlabojumu priekšlikumus.

A Tiesību pamatavots.**B** Tiesību papildavots.**C** Tiesību palīgavots.

1.8.3. Latvijas Republikas Senāta Civillietu departamenta 2022. gada 31. marta spriedums (*Lieta Nr. C30510020, SKC-58/2022*).

A Tiesību pamatavots.**B** Tiesību papildavots.**C** Tiesību palīgavots.

1.8.4. 2019. gada 17. janvāra Eiropas Savienības Tiesas spriedums (*Lieta Nr. C-639/17 KPMG Baltics*).

A Tiesību pamatavots.**B** Tiesību papildavots.**C** Tiesību palīgavots.

2. uzdevums (7 punkti)**lepazīsties ar informāciju un izpildi prasīto!**

2.1. (3 punkti) Izvēlies katram apgalvojumam vienu atbildi un atzīmē to!

2.1.1. Taisnīgums ir iespējams tikai tad, ja rīcība ir objektīva un neieinteresēta attieksmē pret citiem.

- A** Izlīdzinošais taisnīgums. **B** Sadales taisnīgums. **C** Formālais taisnīgums.

2.1.2. Taisnīgums īstenojas līdzvērtīgā apmaiņā vai samērīgā atmaksā.

- A** Izlīdzinošais taisnīgums. **B** Sadales taisnīgums. **C** Formālais taisnīgums.

2.1.3. Taisnīgas rīcības pamatā ir jābūt skaidriem principiem, pēc kuriem tiek noteikta dažādu resursu pieejamība.

- A** Izlīdzinošais taisnīgums. **B** Sadales taisnīgums. **C** Formālais taisnīgums.

lepazīsties ar situāciju!

Rīgas Stradiņa universitātes (RSU) studenti atklātajā vēstulē augstākajām amatpersonām prasa skaidrojumu par valsts budžeta finansēto studiju vietu neesamību augstskolas sociālo zinātņu studiju programmās. Studenti ir neizpratnē par to, kāpēc RSU sociālo zinātņu programmām netiek piešķirtas budžeta vietas, ziņoja aģentūra LETA.

Studenti vēstulē uzsver, ka, piemēram, Latvijas Universitātes (LU) sociālo zinātņu studentiem pieejamas budžeta vietas kā bakalaura, tā arī maģistra līmeņa studijām. Viņuprāt, studējošie atrodas nevienlīdzīgā situācijā, jo, neskatoties uz to, ka abās universitātēs iespējams iegūt vienādus bakalaura un maģistra grādus, LU studiju programmās ir aptuveni 25 budžeta vietas, savukārt RSU tādu nav.

Izglītības un zinātnes ministrijas Augstākās izglītības, zinātnes un inovāciju departamenta direktora vietniece Diāna Laipniece savukārt raidījumā „Pēcpusdiena” skaidroja, ka budžeta vietas augstskolām piešķir pēc augstskolu specializācijas principa un atbilstības tautsaimniecības vajadzībām.

Viņa norādīja, ka tautsaimniecībai būs vajadzīgs vairāk informācijas tehnoloģiju un dabaszinātņu jomas studentu, bet, protams, saglabāsies arī budžeta vietas sociālajās zinātnēs.

Tomēr ministrija gribētu, lai augstskolām būtu specializācija. Ja katra augstskola gatavo juristus un politologus, tas Latvijas ierobežoto resursu apstākļos nav racionāli. Ja augstskola tomēr grib attīstīt kādu papildu virzienu par saviem līdzekļiem, to nevar aizliegt.

(<https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/rsu-socialo-zinatnu-studenti-norada-uz-netaisnibu-budzetu-vietu-sadale.a211086/>)

2.2. (2 punkti) Vai konkrētajā situācijā budžeta vietas ir sadalītas taisnīgi? Pamato savu atbildi!

2.3. (2 punkti) Pamato, kāds būtu iespējamais risinājums, lai tiktu ievērots sociālais taisnīgums dotajā situācijā!

Neaizmirsti ierakstīt atbildes 1. daļas atbilžu lapā!

3. uzdevums (4 punkti)**Iepazīsties ar doto situāciju, avotiem un atbildi uz jautājumiem!****Situācijas apraksts.**

SIA „Laba māja” 2007. gadā noslēdza dzīvojamās mājas uzturēšanas un apsaimniekošanas līgumu ar dzīvokļa Nr. 2. īpašnieku – fizisku personu X. SIA „Laba māja” apņēma sniegt visus līgumā paredzētos pakalpojumus, savukārt persona X apņēma proporcionāli viņai piederošās platības lielumam segt SIA „Laba māja” visus izdevumus, kas saistīti ar dzīvojamās mājas uzturēšanu un apsaimniekošanu, kā arī maksāt par saņemtajiem komunālajiem pakalpojumiem.

SIA „Laba māja” 2019. gadā apsvēra iespēju celt tiesā prasību pret personu X par parāda piedziņu, jo persona X nepildīja savas saistības – maksājumus veica neregulāri un nepilnā apmērā, kā rezultātā laika periodā no 2007. gada līdz 2014. gadam izveidojās parāds 8594 EUR apmērā.

Avots A. Civillikums

1895. Visas saistību tiesības, kuras nav noteikti izņemtas no noilguma ietekmes un kuru izlietošanai nav likumā noteikti īsāki termiņi, izbeidzas, ja tiesīgā persona tās neizlieto desmit gadu laikā.

(<https://likumi.lv/ta/id/90220-civillikums-ceturta-dala-saistibu-tiesibas>)

Avots B Komerclikums

389. pants. Ja darījums ir komercdarījums tikai vienam no darījuma dalībniekiem, šā likuma noteikumi par komercdarījumiem ir vienlīdz piemērojami arī pārējiem darījuma dalībniekiem, ciktāl normatīvajos aktos patērētāju tiesību aizsardzības jomā vai citos likumos nav noteikts citādi.

406. pants.

No komercdarījuma izrietošie prasījumi noilgst triju gadu laikā, ja likumā nav noteikts cits noilguma termiņš.

(<https://likumi.lv/ta/id/5490-komerclikums>)

3.1. (1 punkts) Izmantojot avotus A un B, nosaki prasījuma noilguma termiņu dotajā situācijā!

3.2. (1 punkts) Atzīmē pareizo atbildi dotajā situācijā!

A Ir iestājies noilgums.

B Nav iestājies noilgums.

3.3. (2 punkti) Pamato 3.2. atbildi, izmantojot dotos avotus un parādot aprēķinus!

4. uzdevums (5 punkti)**Iepazīsties ar doto informāciju!**

2022. gads ir Eiropas Savienībā pasludināts par Eiropas Jaunatnes gadu. Eiropas Jaunatnes gada mērķis ir panākt, lai jaunieši iesaistās visu līmeņu lēmumpieņemšanas procesos un iniciatīvās. Pētījumi parāda, ka Latvijā tikai 16 % jauniešu iesaistās jauniešu centru, biedrību un organizāciju aktivitātēs, tādēļ nepieciešams veikt darbības, lai iesaistīto būtu vairāk. Latvijā ir izstrādātas „Jaunatnes politikas pamatnostādnes 2021.–2027. gadam”, lai paaugstinātos jauniešu pilsoniskā līdzdalība, t. sk. jauniešu iesaiste skolu, vietējo kopienu, pašvaldību, valsts mēroga jautājumu risināšanā, un tā tiktu stiprināta jauniešu piederības sajūta Latvijai un Eiropai.

(<https://lvportals.lv/norises/336500-eiropas-jauniesu-gads-lidzdalibai-un-lidztiesibai-2022>)

Izvēlies vienu no četriem minētajiem pilsoniskās līdzdalības līmeņiem, kurā uzskati, kā vislabāk palielināt vienaudžu iesaistīšanās aktivitāti, un izpildi prasīto!

4.1. (1 punkts) Izvēlies aktivitātes burtu un uzraksti faktu par konkrētu iespējamo pilsonisko rīcību!

A Skolas.

B Vietējās kopienas.

C Pašvaldības.

D Valsts mēroga.

4.2. (1 punkts) Skaidro, kā izvēlētā rīcība ir pilsoniskā aktivitāte!

4.3. (3 punkti) Pamato, kā konkrētā izvēlētā rīcība spēs ietekmēt lēmumu pieņemšanas procesu, pilsoniskās sabiedrības veidošanos un stiprināšanu ilgtermiņā Latvijā un arī Eiropas Savienībā!

5. uzdevums (7 punkti)**Iepazīsties ar doto situāciju, dotajiem avotiem un atbildi uz jautājumiem!****Situācijas apraksts.**

Persona X vides aizsardzības interesēs vērsās tiesā pret pilsētas būvvaldes akceptēto būvniecības ieceri, kura paredzēja kāpu aizsargjoslā izvietot no moduļiem saliekamu un sezonas beigās nojaucamu būvi, jo tikai tādu apbūvi pieļāva pilsētas apbūves noteikumi.

Realitātē aizsargjoslā tapa no moduļiem uzbūvēta būve ar pastāvīgu elektrību, ūdensvadu un kanalizācijas sistēmu, ko izmantoja visu gadu. Būves īpašnieks katru gadu vērsās būvvaldē pēc atļaujas katrai nākamajai sezonai, jo moduļu būvi izmanto visu laiku.

Pieteikumā tiesai persona X raksta, ka pilsētas būvvalde akceptējusi tādas būves ieceri kāpu aizsargjoslā, kurai, pretēji Aizsargjoslu likumā noteiktajam, trūka Valsts vides dienesta reģionālās vides pārvaldes saskaņojuma. Savukārt pilsēta uzskatīja, ka persona X nevar vērsties tiesā par pašvaldības lēmumu, kas apdraud vides kvalitāti, jo nav konstatēts X subjektīvo publisko tiesību aizskārums.

Avots A. Vides aizsardzības likums**9. pants. Sabiedrības tiesību aizsardzība**

(1) Ikvienu personu, kas pieprasījusi informāciju atbilstoši šā likuma 7. pantam un uzskata, ka informācijas pieprasījums ir ignorēts vai nepamatoti noraidīts (pilnībā vai daļēji), nav saņemta atbilstoša atbilde vai citādi pārkāptas tiesības uz vides informāciju, ir tiesīga apstrīdēt un pārsūdzēt attiecīgo darbību vai bezdarbību Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā.

(2) Ja ir aizskartas personas tiesības, kas paredzētas šā likuma 8. pantā, vai nav ievērotas šajā likumā noteiktās sabiedrības līdzdalības tiesības, persona ir tiesīga apstrīdēt un pārsūdzēt attiecīgo darbību vai bezdarbību Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā.

(3) Sabiedrība ir tiesīga apstrīdēt un pārsūdzēt valsts iestādes vai pašvaldības administratīvo aktu vai faktisko rīcību, kas neatbilst vides normatīvo aktu prasībām, rada kaitējuma draudus vai kaitējumu videi.

(4) Ja kāda privātpersona pārkāpj vides normatīvo aktu prasības, ikvienu citu personu var, sniedzot pamatotu informāciju par iespējamo pārkāpumu, vērsties iestādē, kuras kompetencē ir attiecīgā normatīvā akta ieviešanas kontrole, un prasīt, lai iestāde rīkotos atbilstoši kompetencei.

(5) Šajā pantā privātpersonai noteikto tiesību izmantošana pati par sevi nevar radīt šai personai nelabvēlīgas, tai skaitā privāttiesiskas, sekas.

(<https://likumi.lv/ta/id/147917-vides-aizsardzibas-likums>)

Avots B. Administratīvā procesa likums**31. pants. Pieteicējs**

(2) Pieteikumu, izņemot likumā noteiktos gadījumus, var iesniegt privātpersona, kuras tiesības vai tiesiskās intereses ir aizskartas vai var tikt aizskartas.

(<https://likumi.lv/ta/id/55567-administrativa-procesa-likums>)

Avots C. Aizsargjoslu likums**36. pants. Aprobežojumi Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes aizsargjoslā.**

2) Krasta kāpu aizsargjoslā un pludmalē papildus šā panta pirmajā daļā minētajiem aprobežojumiem aizliegts celt jaunas ēkas un būves un paplašināt esošās, izņemot gadījumus, kad:

2) tiek attīstīta osta vai attīstīti un pārbūvēti esošie zvejniecības un zivju pārstrādes uzņēmumi;

3) ēku un būvju celtniecība vai paplašināšana ir paredzēta vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā un notiek pilsētas teritorijā un šīs darbības ir saskaņotas ar attiecīgo Valsts vides dienesta reģionālo vides pārvaldi; [..]

(3) Krasta kāpu aizsargjoslā un pludmalē papildus šā panta pirmajā un otrajā daļā minētajam aizliegts: 8) novietot speciālās dzīvojamās piekabes, jebkādas konstrukcijas, pagaidu un saliekamās būves, izņemot pludmales labiekārtošanas elementus, ārpus šim nolūkam vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā paredzētajām vietām; [..]

(<https://likumi.lv/ta/id/42348-aizsargjoslu-likums>)

5.1. (1 punkts) Kādas ir tiesiskās attiecības starp personu un pilsētu?

A Privāttiesiskas.

B Publiski tiesiskas.

5.2. (1 punkts) Kurā tiesā personai būtu jāvēršas ar prasījumu?

A Administratīvajā tiesā.

B Vispārējās jurisdikcijas tiesā.

C Satversmes tiesā.

D Ekonomisko lietu tiesā.

5.3. (1 punkts) Vai ir pamatoti pašvaldības izvirzītie iebildumi, ka persona X nevar vērsties tiesā par gadījumā aprakstīto pašvaldības lēmumu?

A Jā.

B Nē.

5.4. (1 punkts) Kurš no minētajiem gadījumiem aprakstīts situācijā?

A Aizskartas tiesības uz vides informāciju.

B Privātpersona neievēro normatīvu prasības, jo nav konstatēts privātpersonas subjektīvo publisko tiesību aizskārums.

C Aizskartas tiesības uz līdzdalību.

D Iestāžu lēmumi pieņemti neatbilstoši normatīvu prasībām.

5.5. (3 punkti) Savas 5.3. un 5.4. atbildes pamato, izmantojot dotos avotus!

6. uzdevums (6 punkti)

Iepazīsties ar doto informāciju, izpildi prasīto!

Valsts Delta tautsaimniecību raksturo šādi ekonomiskie rādītāji:

- kopējie ienākumi – 12 milj. eiro;
- mājsaimniecību izdevumi – 8,4 milj. eiro;
- plānotās investīcijas – 1,6 milj. eiro;
- valdības izdevumi – 2,4 milj. eiro;
- eksports – 4,4 milj. eiro;
- imports – 4,8 milj. eiro;
- potenciālais IKP – 12 milj. eiro.

6.1. (1 punkts) Aprēķini kopējo pieprasījumu (AD)!

6.2. (3 punkti) Konstruē AS–AD ekonomisko modeli ilgstošā periodā, atspoguļo tajā 6.1. uzdevumā iegūto informāciju!

6.3. (1 punkts) Eiropas Centrālā Banka (ECB) būtiski palielina kredīta procentu likmes. Uzraksti, kādas sekas izraisīs ECB lēmums!

6.4. (1 punkts) Konstruētajā AS–AD ekonomiskajā modelī (6.2.) atspoguļo izmaiņas, ko radīs ECB lēmums!

Neaizmirsti ierakstīt atbildes 1. daļas atbilžu lapā!

7. uzdevums (15 punkti)**Iepazīsties ar doto informāciju par A/S „SAF” un izpildi prasīto!****A/S „SAF” akcionāru saraksts (virs 5 % no visa kapitāla) uz 30.06.2022.**

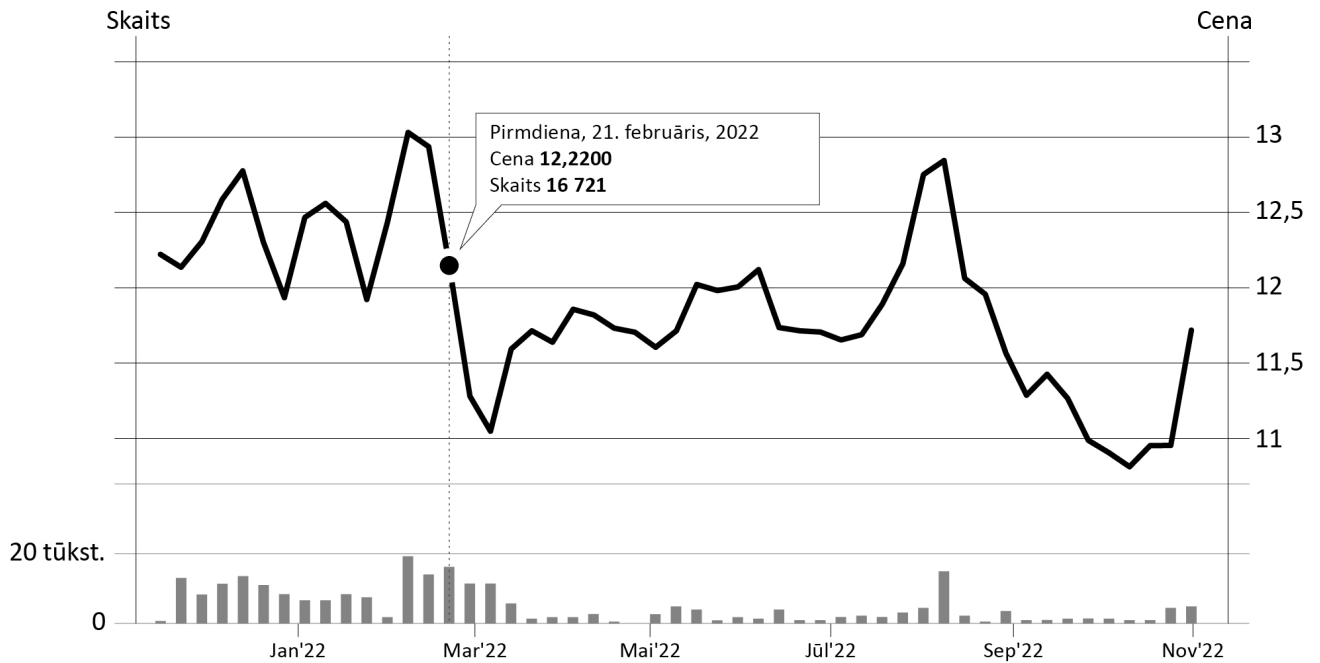
Akcionārs	Īpašuma daļa (%)
Didzis Liepkalns	17,05 %
SIA „Koka zirgs”	11,59 %
Andrejs Grišāns	10,03 %
Normunds Bergs	9,74 %
Juris Ziema	8,71 %
...	... %

Informācija par A/S „SAF” dividenžu izmaksu 2020. un 2022. gadā

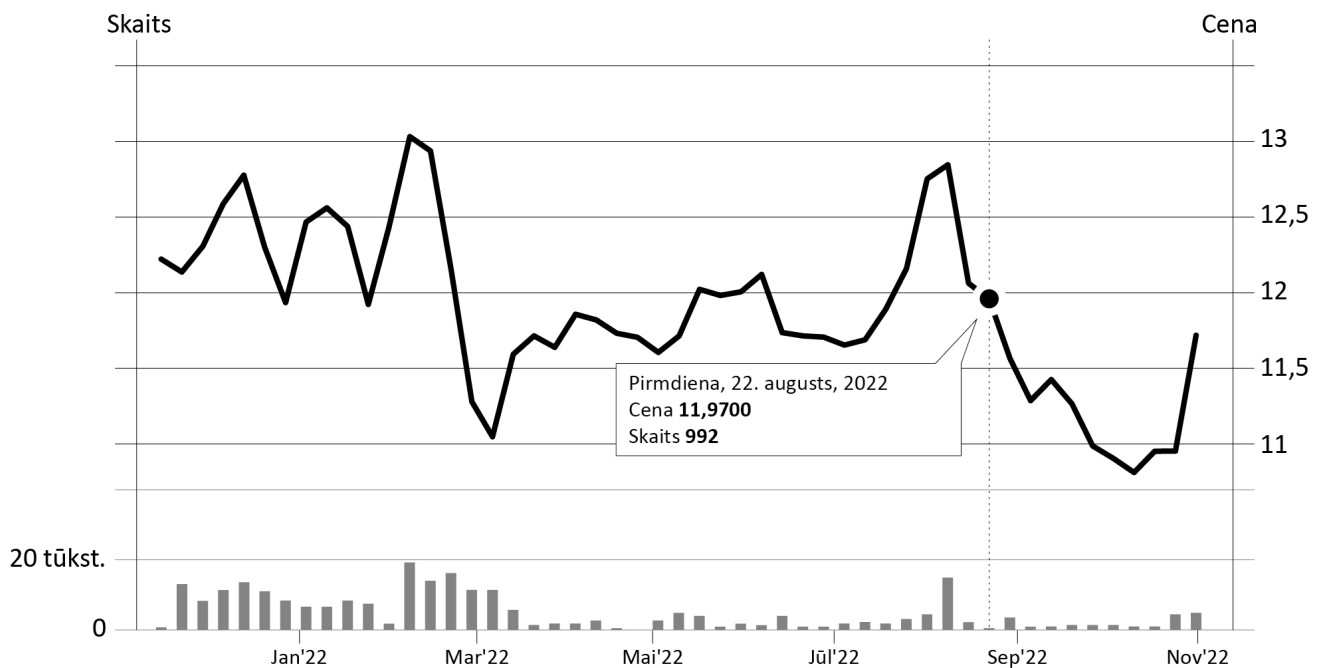
	Iepriekšējā	Jaunākā
Izmaksas datums	21.12.2020.	23.12.2021.
Summa uz akciju, eiro	0,21	0,67

A/S „SAF” akciju kurss (cenas eiro)

SAF 05.11.2021.-04.11.2022 11,8 € -0,4 (-3,28%)

SAF 05.11.2021.-04.11.2022 11,8 € -0,4 (-3,28%)

- 7.1. (1 punkts)** Aprēķini, cik eiro izmaksāja 200 akciju iegāde 2022. gada 21. februārī! (Aprēķinā darījuma izmaksas neņem vērā.)
- 7.2. (2 punkti)** Izvērtē, kādus riskus var radīt akciju iegāde!
- 7.3. (4 punkti)** 2022. gada 21. februārī nopirktās akcijas tika pārdotas 22. augustā. Aprēķini, kāda bija darījumā iegūtā peļņa un kāds bija ienesīgums!
- 7.4. (4 punkti)** Izmantojot pieejamos datus, analizē vismaz divas iespējas, kā akciju pircējs, kurš iegādājas akcijas 2022. gada 21. februārī, varēja gūt ienākumus!
- 7.5. (4 punkti)** Skaidro, kā akcionāru struktūra ietekmē lēmumu pieņemšanu 2021. gadā un ar to saistīto uzņēmuma darbību!

Neaizmirsti ierakstīt atbildes 1. daļas atbilžu lapā!

Avots B. Likums „Par valsts sociālo apdrošināšanu”

1. pants. Likumā lietotie termini.

2) darba ņēmējs:

- a) persona, kas uz darba līguma pamata par nolīgto darba samaksu veic noteiktu darbu darba devēja vadībā, [..]
- d) persona, kura nav reģistrējusies kā saimnieciskajā darbībā gūtā ienākuma nodokļa maksātāja [..]
- f) valsts civildienesta ierēdnis,
- g) ārvalsts komersanta pilnvarota persona, kura, nebūdama darba tiesiskajās attiecībās ar šo komersantu, pārstāv to darbībā, kas saistītas ar ārvalsts komersanta filiāli,
- h) notiesātais, kas tiek nodarbināts brīvības atņemšanas soda izciešanas laikā [..].

(<https://likumi.lv/ta/id/45466-par-valsts-socialo-apdrosinasanu>)

Avots C. Ministru kabineta 2015. gada 24. novembra noteikumi Nr. 656 „Noteikumi par minimālās mēneša darba algas apmēru normālā darba laika ietvaros un minimālās stundas tarifa likmes aprēķināšanu” (izdoti saskaņā ar Darba likuma 61. panta otro daļu)

1. Noteikumi nosaka minimālās mēneša darba algas apmēru normālā darba laika ietvaros un minimālās stundas tarifa likmes aprēķināšanas kārtību.
2. Minimālā mēneša darba alga normālā darba laika ietvaros ir 620 euro.
3. Minimālo stundas tarifa likmi aprēķina, izmantojot šādu formulu:

$$TL_{\min} = MDA / h, \text{ kur}$$

TL_{\min} – minimālā stundas tarifa likme euro;

MDA – valstī noteiktā minimālā mēneša darba alga saskaņā ar šo noteikumu 2. punktu

(likumi.lv/ta/id/278067-noteikumi-par-minimalas-menesa-darba-algas-apmeru-normala-darba-laika-ietvaros-un-minimalas-stundas-tarifa-likmes-aprekinasanu)

Avots D. Par jauniešu bezdarbu

Kā liecina Centrālās statistikas pārvaldes dati, 2020. gadā jauniešu bezdarba līmenis Latvijā sasniedza 14,9 %. Kopš 2019. gada tas audzis par 2,5 procentpunktiem. Droši vien savu tiesu šāda pieauguma radījusi Covid-19 pandēmija, kas 2020. gada pirmajā pusē sašūpoja darba tirgu. Taču ne mazāka nozīme ir jauniešu izvēlēm, motivācijai un spējai apzināties savus mērķus.

(<https://ir.lv/2021/04/13/kapec-jauniesu-bezdarbs-aug/>)

Avots E. Aptauja: cik viegli jauniešiem ir atrast darbu Latvijā?

Kopumā 43% darba ņēmēju uzskata, ka jauniešiem ir grūti atrast darbu, jo nav pietiekami daudz viņiem atbilstošu darba piedāvājumu, liecina „CV-Online Latvia” un IKT pakalpojumu sniedzēja „Bite” aptauja par jauno profesionāļu iekļaušanu darba tirgū. [..]

Atbildot uz jautājumu par šī brīža darba iespējām, vairāk nekā puse jeb 65 % aptaujāto darba ņēmēju vecumā līdz 25 gadiem norādījuši, ka darbu atrast ir grūti, nav pietiekami daudz atbilstošu piedāvājumu. [..]

Aptaujas laikā 43 % darba ņēmēju norādījuši, ka darba devēju lielākā kļūda, meklējot gados jaunus darbiniekus, ir prasība pēc divu līdz trīs gadu darba pieredzes. Tam piekrīt arī vairāk nekā puse jeb 57 % aptaujāto jauniešu vecumā līdz 25 gadiem. Uzrunājot gados jaunus darba meklētājus, kā nākamās lielākās kļūdas darba ņēmēji norāda arī prasību būt ar pieredzi konkrētās jomās (24 %) un pārāk standartizētu prasību izvirzīšanu (18 %). Mazākums aptaujāto darba ņēmēju atzīmējuši arī tādus faktorus kā bailes pieņemt darbā cilvēkus ar atšķirīgiem uzskatiem, prasību sūtīt CV un motivācijas vēstuli, kā arī darba intervijas klātienē.

(<https://nra.lv/latvija/359070-aptauja-cik-viegli-jauniesiem-ir-atrast-darbu-latvija.htm>)

Avots F. Latvijas jauniešu iesaiste uzņēmējdarbībā

Jauniešu uzņēmējdarbībā būtisks rādītājs ir jauniešu bezdarbs. Jo augstāks bezdarba rādītājs un ierobežotākas iespējas jauniešiem integrēties darba tirgū, jo lielāka iespējamība, ka jaunieši izvēlēties uzņēmējdarbību kā ienākumu gūšanas veidu.

(<https://www.izm.gov.lv/media/4009/download>)

Jauniešiem-uzņēmējiem nepieciešamais atbalsts

Nodokļu atvieglojumi	91
Birokrātijas mazināšana	85
Pieredzes apmaiņas pasākumi	83
Valsts atbalsts (finanšu)	82
Kursi, semināri, apmācības uzņēmējdarbībā	78
Pašvaldības atbalsts (finanšu)	76
Biznesa ideju konkursi, grantu programmas	73
Mentoringi, konsultācijas	67
Uzņēmēju klubi	56
Privātie investori (biznesa eņģeļi)	55
Eksporta garantijas	48
Biznesa inkubatori	47
Augstākā izglītība uzņēmējdarbībā	46
Banku aizdevumi, kredīti	44
Kontaktbiržas	41
Riska kapitāla fondi	35

(<https://www.izm.gov.lv/media/4009/download>)

1. uzdevums (6 punkti)

Iepazīsties ar doto personas X situāciju, avotiem A, B, C un izpildi prasīto!

1.1. (2 punkti) Aprēķini, cik lielu darba algu persona X saņem pēc 18 gadu vecuma sasniegšanas, strādājot četras nedēļas martā pa divām stundām nedēļā! Martā ir 184 darba laika stundas.

1.2. (1 punkts) Vai personai X ir tiesības vai nav tiesību uz bezdarbnieku pabalstu?

A Ir tiesības.

B Nav tiesību.

1.3. (3 punkti) Pamato savu atbildi, norādot uz piemērojamiem tiesību aktiem, akta pantiem, daļām un punktiem!

2. uzdevums (3 punkti)

Formulē problēmu, kas izriet no piedāvātajiem informācijas avotiem un situācijas konteksta!

Neaizmirsti ierakstīt atbildes 2. daļas atbilžu lapā!

3. uzdevums (14 punkti)**Izvērtē dotu informāciju un izpildi prasīto!**

3.1. (8 punkti) Izmantojot piedāvātajos avotos sniegto informāciju, izvērtē formulētās problēmas ietekmējošos faktoros un ieraksti katrā PEST matricas sadaļā divus faktoros!

3.2. (3 punkti) Balstoties uz izvēlētajiem PEST faktoriem un to kontekstu, secini, kāda informācija vēl būtu nepieciešama, lai risinātu problēmu!

3.3. (3 punkti) Izvēlies **trīs**, tavuprāt, būtiskākos faktoros no PEST matricas un pamato to ietekmi problēmas risināšanā!

4. uzdevums (4 punkti)**Izvēlies divas institucionālas aktivitātes vai darbības un apraksti, kā tās varētu palīdzēt risināt izvirzīto problēmu!****5. uzdevums (6 punkti)****Izmantojot PEST matricas būtiskāko faktoru pamatojumu (3.3. uzdevums) un institucionālās aktivitātes (4. uzdevums), uzraksti un skaidro trīs pazīmes, kas liecinās par problēmas atrisināšanu!****6. uzdevums (7 punkti)****Izpildi prasīto!**

6.1. (3 punkti) Izmantojot iepriekš skaidrotās pazīmes, kas liecinās par problēmas atrisināšanu (5. uzdevums), modelē atbilstošu ekonomisko modeli, lai raksturotu situāciju!

6.2. (4 punkti) Izmantojot ekonomisko modeli, skaidro, kā ar izvēlētajām darbībām iespējams veicināt pozitīvu ietekmi uz sabiedrību kopumā!

7. uzdevums (8 punkti)**Skaidro un pamato labāko problēmas risinājumu, prognozē, kā tavs ieteiktais risinājums ietekmēs sabiedrību īstermiņā un ilgtermiņā!**

Neaizmirsti ierakstīt atbildes 2. daļas atbilžu lapā!

EKSĀMENS SOCIĀLĀS ZINĀTNĒS
(augstākais mācību satura
apguves līmenis)
2023
SKOLĒNA ATBILŽU LAPA
1. daļa

KODS

S O C A L

Norādījumi

Atbilžu lapā raksti atbildes uzdevumiem, kas norādīti skolēna darba lapā. Atbildes raksti tikai uzdevumam paredzētajā vietā, neraksti pāri atbildei paredzētā laukuma robežām. Raksti salasāmi.

1. uzdevums. Ar „X” atzīmē izvēlēto!

	A	B	C	D
1.1.	☐	☐	☐	☐
1.2.	☐	☐	☐	☐
1.3.	☐	☐	☐	☐
1.4.	☐	☐	☐	☐
1.5.	☐	☐	☐	☐
1.6.	☐	☐	☐	☐

	A	B	C
1.7.1.	☐	☐	☐
1.7.2.	☐	☐	☐
1.7.3.	☐	☐	☐
1.7.4.	☐	☐	☐

	A	B	C
1.8.1.	☐	☐	☐
1.8.2.	☐	☐	☐
1.8.3.	☐	☐	☐
1.8.4.	☐	☐	☐

Kļūdu labojumam

	A	B	C	D
☐	☐	☐	☐	☐

Kļūdu labojumam

	A	B	C
☐	☐	☐	☐

Kļūdu labojumam

	A	B	C
☐	☐	☐	☐

2. uzdevums. Ar „X” atzīmē izvēlēto!

	A	B	C
2.1.1.	☐	☐	☐
2.1.2.	☐	☐	☐
2.1.3.	☐	☐	☐

Kļūdu labojumam

	A	B	C
☐	☐	☐	☐

2.2.

2.3.

3. uzdevums (4 punkti)

3.1.

Termiņš ir _____ gadi

3.2.

3.3.

6. uzdevums (6 punkti)

6.1.

6.2.

6.3.

6.4. Konstruētajā AS–AD ekonomiskajā modelī (6.2.) atspoguļo izmaiņas, ko radīs ECB lēmums!

7. uzdevums (15 punkti)

7.1.

7.2.

7.3.

7.4.

7.5.

3. uzdevums (14 punkti)

3.1.

Politiskie/tiesiskie faktori 1. _____ _____ _____ 2. _____ _____ _____	Ekonomiskie faktori 1. _____ _____ _____ 2. _____ _____ _____
Sociālie faktori 1. _____ _____ _____ 2. _____ _____ _____	Tehnoloģiskie faktori 1. _____ _____ _____ 2. _____ _____ _____

3.2.

3.3.

1. _____
tāpēc, ka _____

2. _____
tāpēc, ka _____

3. _____
tāpēc, ka _____

4. uzdevums (4 punkti)

1. _____

2. _____

5. uzdevums (6 punkti)

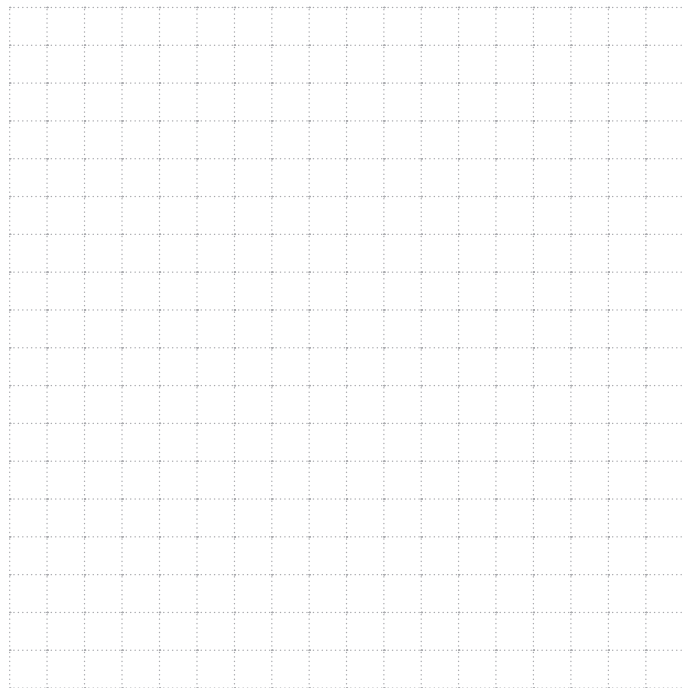
1. _____

2. _____

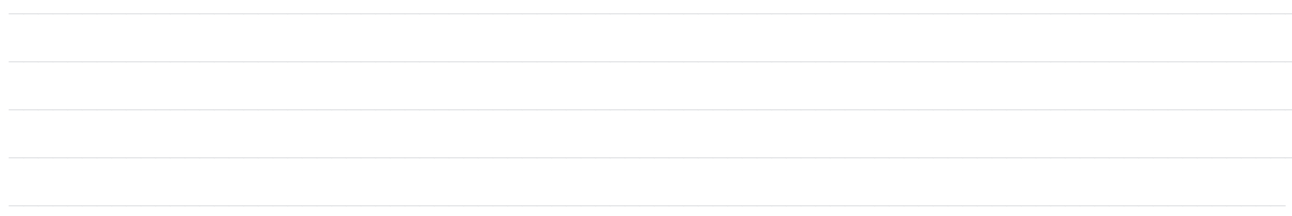
3. _____

6. uzdevums (7 punkti)

6.1.

6.2.

7. uzdevums (8 punkti)

